

Секція: Економіка

Назва пріоритетного напрямку розвитку науки і техніки згідно з Законом України: фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Назва напрямку секції: 6. Економіка природокористування й охорони навколишнього середовища.

Назва піднапрямку секції 6.2 Екологічна безпека як об'єкти екологічних досліджень.

ЗВІТ ЗА ЕТАПОМ 2015 РОКУ

за науково-дослідною роботою

(Характер НДР: **прикладне дослідження**)

1. Тема НДР: Формування принципів, методів і механізму раціонального перерозподілу природної ренти в системі «держава-регіон-суб'єкт господарювання»

2. Керівник НДР: д.е.н., професор Теліженко Олександр Михайлович

3. Номер державної реєстрації НДР: 0115U000676

4. Назва вищого навчального закладу: Сумський державний університет

5. Терміни виконання: початок – 01.15, закінчення – 12.17.

6. Наукові результати.

Проведений аналіз методичних підходів до виявлення та розподілу рентних доходів у системі «держава-регіон-суб'єкт господарювання». Показано, що існуючі на сьогодні методики недостатньо пропрацьовано та адаптовано до сучасних умов глобалізації та міжнародного розподілу праці. Обґрунтовується гіпотеза використання у якості замикаючих витрат світові ціни на природні паливно-енергетичні ресурси. Досліджено сутність понять «природні ресурси», «рента», «рентний дохід», «диференційна рента». Узагальнено та систематизовано теоретико-методичні підходи до врахування рентної складової при формуванні доходу підприємств від видобутку паливно-енергетичних ресурсів. Виявлені особливості рентної політики в Україні.

Розроблений механізм моделювання прогнозних світових цін на енергетичні ресурси. Також запропоновано методичний підхід до оцінки та прогнозування витрат на видобування паливо-енергетичних ресурсів, який на відміну від існуючих базується на використанні методу екстраполяції ланцюгових індексів та передбачає використання усереднених показників собівартості продукції паливодобувних підприємств та індексу рентабельності по нафтогазовій та вугільній галузях.

Розроблена модель прогнозування світових цін на паливно-енергетичні ресурси та визначення чинників, що впливають на формування світової ціни на природні ресурси. Вперше запропоновано виділити групи факторів за критеріями, які впливають на формування світової ціни на ресурси при довгостроковому прогнозуванні з подальшим їх ранжуванням.

Обґрунтовано науково-методичний підхід до оцінки та прогнозування рентного доходу підприємств паливодобувної галузі на основі концепції замикаючих витрат, в якості яких пропонується використовувати світові ціни на паливо-енергетичні ресурси. Розроблений алгоритм моделювання рентної оцінки на базі світових цін, який дозволить: дослідити динаміку світових цін на природні ресурси в часі, визначити майбутній прибуток надродобувних компаній від реалізації природних ресурсів за світовими цінами, визначити долю ренти першого роду та частину необхідну для відчуження на користь держави у майбутньому. Запропоновано методичний підхід до оцінки та прогнозування витрат на видобування паливо-енергетичних ресурсів, який базується на використанні методу екстраполяції ланцюгових індексів.

7. Результати етапів (відповідно до технічного завдання):

Номер етапу	Назва етапу згідно з технічним завданням.	Заплановані результати етапу	Отримані результати етапу
1.	Методичні рекомендації з оцінки та прогнозування природної ренти на основі світових цін на природні ресурси	Теоретичне обґрунтування трансформації принципу «замикаючих витрат» на основі світових цін на природні ресурси. Розроблення теоретичних і науково-методичних підходів до оцінки диференційної ренти I роду при видобуванні природних ресурсів.	Теоретично обґрунтовані необхідні (динаміка світових цін на природні ресурси в межах одного фінансового року) та достатні (біржова статистика світових цін на природні ресурси) умови оцінки диференційної ренти першого роду (природної ренти) на основі концепції "замикаючих витрат", коли в якості останніх приймаються світові ціни на природні ресурси. Досліджено вплив нових рентиоутворюючих чинників: динаміка світових цін; сезонне коливання «попиту-пропозиції» на величину рентного доходу. Результати спрямовані на вдосконалення нормативної бази визначення ренти на природні ресурси.

8. Результативність виконання науково-дослідної роботи

	Показники	Виконано (за результатами НДР)
		кількість
1	Публікації виконавців за тематикою НДР: 1.1. Статті у журналах, що входять до наукометричних баз даних Scopus, Web of Science та/або Index Copernicus (для соціо-гуманітарних наук). 1.2. Публікації в матеріалах конференцій, що входять до наукометричних баз даних, які вказані у п. 1.1. 1.3. Статті у журналах, що включені до переліку наукових фахових видань України та, які не зазначені у а. 1.1. 1.4. Публікації у матеріалах конференцій та виданнях, що не включені до переліку наукових фахових видань України. 1.5. Монографії, опубліковані за рішенням Вченої ради ВНЗ. 1.6. Підручники, навчальні посібники.	2 - 5 5 - -
2	Підготовка наукових кадрів: 2.1. Захищено докторських дисертацій за тематикою НДР. 2.2. Подано до розгляду спеціалізовану вчену раду докторських дисертацій за тематикою НДР. 2.3. Захищено кандидатських дисертацій за тематикою НДР. 2.4. Подано до розгляду у спеціалізовану вчену раду кандидатських дисертацій за тематикою НДР. 2.5. Захищено магістерських робіт за тематикою НДР.	- - 1 3 6
3	Охоронні документи на об'єкти права інтелектуальної власності створені за тематикою НДР: 3.1. Отримано патентів (свідоцтв авторського права) України. 3.2. Подано заявок на отримання патенту України. 3.3. Отримано патентів (свідоцтв авторського права) інших держав. 3.4. Подано заявок на отримання патенту інших держав.	- - - -
4	Участь з оплатою у виконанні НДР: 4.1. Студентів.	2

Показники	Виконано (за результатами НДР)
4.2. Молодих учених та аспірантів.	1

9. Бібліографічний перелік монографій, підручників, посібників, наукових статей, інших публікацій; подані заявки та отримані патенти; теми захищених та поданих до розгляду у спеціалізовану вчену раду дисертацій.

– **Опубліковані монографії:**

1. Методичні рекомендації щодо розробки секторальної рамки кваліфікацій. – Суми: Університетська книга, 2015. – 110 с.

2. Економічні аспекти енергозбереження: проблеми та шляхи їх вирішення : кол. монографія / за заг. ред. В.Я. Чевганової. - Полтава, 2015. - С. 96-100

3. Сталий розвиток – XXI століття: управління, технології, моделі: колективна монографія / за наук. ред. проф. Хлобистова Є.В. – Черкаси: видавець Чабаненко Ю.А., 2014. – С. 301-307.

– **Опубліковані статті:**

1. Lulianykhin V.O. International Integration in Innovative Development of Economy [Текст] / V.O. Lulianykhin, O.A. Lulianykhina, N.O. Baistiruchenko, T.V. Kolmikova // Problems and Perspectives in Management. – 2015. – №1. – Р. 203-207 (видання включене до БД SCOPUS)

2. Myroshnychenko, I. Structural change and business cycle dynamics in transition economies / Kolosok, S., Myroshnychenko, I. // Journal of Applied Economic Sciences. – Romania, 2015, Vol. 10 (1), pp. 128-141 207 (видання включене до БД SCOPUS)

3. Теліженко О.М. Система показників використання економічного потенціалу підприємства / О.М. Теліженко, А.Ю. Жулавський, Є.В. Лапін // Вісник Сумського державного університету. Серія "Економіка". - 2015. - №1. - С. 43-53

4. Жулавський А.Ю. Науково-методичний підхід до типологізації екологічних інвестицій [Текст] / А.Ю. Жулавський, В.С. Тихенко // Вісник СумДУ, серія Економіка. -2014.-№4.

5. Грищенко В.Ф. Regional export-import potential use management within the system of ecological and economic security / В.Ф. Грищенко, О.Ю. Древаль, І.В. Грищенко // Актуальні проблеми економіки. – 2015. –№8(170). – С. 226–238. 207 (видання включене до БД SCOPUS)

10. Використання результатів НДР у навчальному процесі та/або в промисловості (інших галузях):

Отримані наукові результати впроваджені у навчальному процесі. З використанням матеріалів НДР підготовлено: конспект лекцій з дисципліни «Методи експертизи проектів»; конспект лекцій для студентів спеціальності «Менеджмент організацій і адміністрування» з дисципліни «Дослідження ринку»; методичні вказівки до проведення практичних занять з дисципліни «Організація бізнесу». Підготовлені дипломні та магістерські роботи.

Магістерські роботи

«Управління маркетинговою діяльністю в умовах розширення ринку (на прикладі маркетингового відділу ПАТ «Банк «Київська Русь»)). Студент – Зінченко Альона Леонідівна (Керівник – Галинська Ю.В.)

«Муніципальний консалтинг в Україні: суть, проблеми, перспективи». Студент – Горайнова Олесь Юрійівна (Керівник – Глівенко С.В.)

«Проект впровадження спеціальної освітньої технології у діяльності підприємства». Студент – Хавамлех Мохаммед Собхі Кдеір (Керівник – Теліженко О.М.)

«Управління документообігом в органах місцевого самоврядування (на прикладі Сумської міської ради)». Студент – Юрко Юлія Володимирівна (Керівник – Валенккевич Л.П.)

«Удосконалення системи управління ефективністю підприємства (на прикладі ТОВ «АГРІКА»)). Студент – Хомиченко Владислав Іванович (Керівник – Таранюк К.В.)

«Організаційно-економічне обґрунтування розвитку підприємства (на прикладі сервісних послуг ПАТ «Сумиобленерго»)). Студент – Козленко Тетяна Іванівна (Керівник – Байстриченко Н.О.)

Дипломні роботи

«Організаційно-економічні основи реалізації проектів енергозбереження (на прикладі плавального басейну Сумського державного університету)». Студент – Удовиченко Вікторія Валеріївна (Керівник – Дегтяренко О.Г.)

«Організаційно-економічні основи реалізації проектів енергозбереження (на прикладі будівлі стоматологічного корпусу Б медичного інституту СумДУ)». Студент – Федоришин Микола Володимирович (Керівник - Теліженко О.М.)

Укладено госпдоговір: «Розроблення регіональної програми модернізації систем теплопостачання Сумської області».

Результати розробок включено до плану робіт департаменту житлово-комунального господарства Сумської ОДА на 2016 рік (виконання проекту «Економічна оцінка паливно-енергетичних ресурсів Сумської області на основі рентного підходу»). Планується укладання госпдоговору.

11. Опис інших видів діяльності у рамках НДР.

Співпраця з Прешовським університетом в Прешові (Словаччина). Участь в підготовці та проведенні конференції «Proceedings of the international scientific correspondence conference EAEP 2015».

Отримані гранти за тематикою НДР: *Галинська Ю.В.* стажування в рамках проекту «EMINENCE» програми Європейської Комісії «Erasmus Mundus Action 2» в університеті м. Монпельє (Франція). Дворічний грант освітнього спрямування від Швейцарського національного наукового фонду (SNF) в рамках програми кооперації між Швейцарією та країнами Східної Європи (SCOPES) в розрізі інституціонального співробітництва на реалізацію проекту «Підвищення енергетичної безпеки шляхом швейцарсько-українсько-естонського інституційного партнерства».

12. Кількість штатних співробітників 0, кількість сумісників 11, молодих учених з оплатою 6, кількість студентів з оплатою 2, які брали участь у виконанні НДР

13. Рішення наукової ради від 24.12.2015 протокол № 5 про затвердження звіту

Керівник роботи:

_____ Теліженко О.М.
підпис

Проректор із наукової роботи:

_____ Чорноус А.М.
підпис

МП